

FUNČNÍ STYLY, SLOHOVÉ POSTUPY A SLOHOVÉ ÚTVARY

STYLY	POSTUPY				
	informační	vyprávěcí	popisný	výkladový	úvahový
prostě - sdělovací	✓ <i>oznámení, zpráva, osobní dopis, běžný hovor</i>	✓ <i>vyprávění příhody, vzpomínky (úst. i pís. - memoáry)</i>	✓ <i>charakteristika postavy v ústním projevu</i>	✗	✗
publicistický	✓ <i>zprávy, inzerát, reklama</i>	✓ <i>reportáže, črty</i>	✓ <i>popis v reklamních prospektech, cestopis</i>	✓ <i>řečnický proslov, projev</i>	✓ <i>úvodník, komentář, úvaha, beseda</i>
odborný	✗	✗	✓ <i>odp. popis, návod</i>	✓ <i>směrnice, předpisy, zákony a výklady, referát, výklad, pojednání (odp. publikace, učebnice), přednáška, odp. ref.</i>	✓ <i>odp. diskuze, úvaha v odp. publikacích, kritická stať, recenze</i>
administrativní	✓ <i>úřední, obchodní dopis, formulář, dotazník</i>	✗	✓ <i>seznam, dotazník, životopis, posudek</i>	✗	✗
umělecký	✗	✓ <i>novela, povídka, román</i>	✓ <i>popis postav, prostředí (jako součást vyprávění)</i>	✗	✓ <i>úvaha (postoje a city autora) v próze i poezii</i>
Smíšené útvary	<i>esej - prostředky odborné i umělecké fejton, umělecká reportáž - prostředky publ. i umělecké</i>				

Znaky jednotlivých funkčních stylů, resp. slohových útvarů:

Prostěsdělovací styl

Základní funkcí tohoto stylu je dorozumět se. Projevy spadající do této oblasti se vyznačují hlavně jednoduchou větnou stavbou a kompozicí. Jedná se například o zprávy, upozornění, běžné rozmluvy, oznámení, vyprávění či jednoduché popisy.

- funkce prostě sdělná (věcně informační), styl běžné komunikace
- nese jednoduchou informaci
- prostá forma, běžná slovní zásoba; parazitní slova: prakticky, vlastně, tedy
- užívají se hodnotící postoje, spontánnost, dialogičnost

Odborný styl

- plní funkci prakticky odbornou
- neuplatňuje se zde citovost
- poskytuje hlubší odborné poučení
- důležitá věcná správnost a objektivnost, úplnost, přesnost, přehlednost a jednoznačnost, užívá fakta
- častý výskyt odborné terminologie + vysvětlení; citace; zhuštěnost
- typické předložky (nevlastní): v důsledku..., bez ohledu na..., za účelem...; slovesná sousloví: podat oznámení
- styl věcné komunikace; důkladná připravenost

Administrativní styl

- též nazýván jako úřední, jednací
- především písemná forma
- výrazy neutrální (slohově a citově nezabarvené): bez emocionality a osobních prvků
- ustálená forma (někdy i přísné normy); připravený, přesné vyjadřování, spisovná čeština
- ustálené formulace → usnadňují a urychlují komunikaci; texty jsou jednoduché, rychle a snadno se zpracovávají
- přesnost, jednoznačnost, úplnost
- pravdivost údajů
- osoba autora i adresáta ustupuje do pozadí - zprostředkující činitel

Publicistický styl

styl hromadných sdělovacích prostředků (noviny, rozhlas, televize)

Cíl:

- informovat o aktuálních věcech
- zapůsobit na adresáta + agitace (apel) - výzva, podnět k něčemu
- přesvědčit o něčem; donutit, udělat si vlastní názor

Požadavky:

- všeobecná přístupnost a srozumitelnost
- pravdivost a přesvědčivost
- aktuálnost
- poutavost a zajímavost v obsahu i ve formě

Umělecký styl

funkce estetická → vyvolání citového prožitku

- působí na rozum, cit a fantazii čtenáře
- subjektivnost autora
- umělecká literatura = krásná, poezie, próza, drama (lyrika, epika, drama)
- využití všech forem národního jazyka

Velká pozornost se věnuje jazyku - poezie se liší od prózy (je umělečtější) - a zvukové stránce jazyka - rým, rytmus, metafory